

ПРАВООХОРОНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-1-9-15>

Здебський Дмитро Володимирович,

аспірант 2-го курсу заочної форми навчання докторантури та аспірантури

(Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5279-1024>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯК СУБ'ЄКТІВ ОПИТУВАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

З початком оголошення воєнного стану в Україні кількість поліграфологічних досліджень у військових формуваннях зросло в порівнянні з періодом до 24.02.2022. Застосування поліграфа у військових формуваннях України під час воєнного стану виявилось ефективним засобом отримання інформації, яка доповнює службові перевірки і розслідування у військових частинах. Виходячи з реалій сьогодення захист персональних даних військовослужбовців в умовах війни є пріоритетним завданням держави. В нашому дослідженні розглянуто питання захисту персональних даних суб'єктів, що мають спеціальний статус військовослужбовців України, до яких застосовується процедура дослідження із застосуванням поліграфа. Виокремлено основні фактори дотримання законності поводження з інформацією, що обробляється за результатами опитування із застосуванням поліграфа у військових формуваннях України. Здійснено аналіз існуючих керівних документів, що регламентують організацію та порядок проведення поліграфологічних досліджень у військових формуваннях. Виявлено прогалини законодавства в питаннях електронної обробки персональних даних військовослужбовців – суб'єктів поліграфологічних досліджень. Визначено, що у відомчому наказі Управління державної охорони України, який регламентує застосування поліграфа виявлено норму, що може порушувати захист прав військовослужбовців, які є конфідентами оперативно-розшукових, розвідувальних та контррозвідувальних органів України та бути протизаконним способом втручання в діяльність відповідних правоохоронних органів та спеціальних служб. Нами надано рекомендації щодо удосконалення існуючої бази керівних документів в питаннях захисту персональних даних військовослужбовців – суб'єктів поліграфологічного дослідження. А саме, запропоновано внести зміни до існуючих відомчих нормативно-правових актів щодо урегулювання електронної обробки інформації отриманої за результатами поліграфологічних досліджень. З метою забезпечення захисту прав військовослужбовців Служби зовнішньої розвідки України та Служби безпеки України нами рекомендовано розробити та впровадити керівні документи, що визначають організацію та проведення поліграфологічних досліджень в даних військових формуваннях.

Ключові слова: поліграф, персональна інформація, опитування із застосуванням поліграфа, захист персональних даних, права військовослужбовців, захист прав конфідентів.

Постановка проблеми. Сучасний технологічний прогрес створює значне коло потреб та можливостей для збору, обробки, зберігання та аналізу персональних даних. Так, з початку 2000-х років для забезпечення діяльності більшості військових формувань України набуло активне впровадження застосування комп'ютерного поліграфа, яке з роками тільки збільшувалось, однак нормативно-правового регулювання зазначеної сфери у кожного відомства різний.

Поліграфологічне дослідження створює широке коло можливостей для збору, обробки та аналізу персональних даних. Але інформація отримана за допомогою поліграфа може не тільки сприяти службовій діяльності, а ще бути інструментом порушення прав та свобод

людини, зокрема права на приватне життя. Система захисту персональних даних військовослужбовців України в умовах війни є одним із найбільш актуальних завдань, що постають перед ініціатором опитування із застосуванням поліграфа сьогодні.

З початку повномасштабного вторгнення в Україну російських окупаційних військ кількість поліграфічних досліджень зростає в геометричній прогресії в порівнянні з періодом до 24.02.2022, що додатково свідчить про актуальність та ефективність цього приладу в умовах сьогодення. З орієнтацією поліграфологічних досліджень на умови воєнного стану збільшилась кількість військовослужбовців України, до яких застосовується процедура дослідження із застосуван-

ням поліграфа, як основних представників сектору безпеки, тому дотримання прав даної категорії осіб стає пріоритетним в умовах сьогодення та залишиться в післявоєнний період.

Захист персональних даних та його нормативне вдосконалення є не просто обов'язком держави та предметом адміністративно-правового регулювання, але повинно нерозривно розглядатися в поєднанні із захистом прав та свобод людини, в тому числі захистом права на повагу до приватного життя.

Крім того, створення дієвої системи захисту персональних даних належить до міжнародних зобов'язань України, в тому числі пов'язаних із європейською інтеграцією нашої держави. Зокрема, саме від виконання цього зобов'язання значною мірою залежать євроінтеграційні прагнення української держави [1, с. 4]. А з врахуванням воєнного стану виступає, як один з способів забезпечення безпеки військовослужбовців України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досвід організації та впровадження поліграфологічних досліджень за міжнародними стандартами в Україні вивчали В. Шаповалов та Д. Алексєєва-Процук. В своїх працях О. Мотлях вказує на необхідність врегулювання адміністративно-правових засад проведення поліграфологічних досліджень в Україні. Т. Гуржій та А. Петрицький досліджували організаційно-правові засади захисту персональних даних. М. Бем та І. Городиський привернули увагу до стандартів захисту персональних даних в соціальній сфері та розкрили питання відповідальності за порушення вимог законодавства в сфері захисту персональних даних. Питання обробки персональних даних для потреб правоохоронних органів України та визначення строковості обробки персональних даних вивчав К. Ісмайлов.

Метою статті є аналіз українського та зарубіжного законодавства в сфері обігу персональної інформації суб'єктів, що мають статус військовослужбовців.

Методи. В роботі використано низку наукових методів, а саме: теоретичний – вивчення та аналіз національних та міжнародних нормативно-правових актів, науково-методичної літератури, узагальнення інформації для визначення теоретико-методологічних основ дослідження; логічний аналіз – для формулювання основних понять і проведення класифікації; конкретно-історичний – продемонструвати динаміку розвитку захисту персоналізованої інформації результатів дослідження із застосуванням поліграфа; діалектика – для визначення змісту та особливостей складових елементів у сфері обороту персональної інформації; емпіричними методами – для узагальнення передового досвіду країн ЄС. А також особистий досвід роботи автора статті на посаді поліграфолога в підрозділах спеціального призначення військового формування України.

Вклад основного матеріалу. Практика проведення поліграфологічних досліджень в Україні в останні десятиріччя набула широкої популярності не лише у приватній сфері, але й державній службі. Основними напрямками застосування поліграфа є підвищення ефективності під час прийняття кадрових рішень, при проведенні службових розслідувань та перевірок, а також при проведенні поліграфологічних досліджень в межах кримінальних розслідувань та психологічних експертиз. Особливу актуальність поліграфологічні дослідження набули під час військової агресії росії проти України, отримана інформація під час даного заходу сприяє виявленню та подальшого контролю зрадників, шпигунів, диверсантів та колаборантів [11, с. 5].

Під час опитування із застосуванням поліграфа військовослужбовців, спеціалісту-поліграфологу в тому числі повідомляється інформація, яка може зашкодити суб'єкту опитування або третім особам. Тому питання збереження та захисту персональних даних суб'єктів опитування із застосуванням поліграфа на нашу думку є основоположними та підлягають чіткому врегулюванню.

О. Мотлях у своєму підручнику «Поліграфологія» зауважує, що захист прав досліджуваних осіб є основою забезпечення об'єктивності висновку поліграфолога за результатами проведеного ним психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа і досягається забезпеченням принципів законності, добровільності, гласності та правомірності, дотримання прав людини і громадянина та методичних норм, вимог і правил процедури дослідження [10, с. 441].

Як зазначає К. Ісмайлов сьогодні необхідно переглянути чинне законодавство щодо обігу персональних даних з врахуванням того, що низка європейських країн переглядає своє національне законодавство відповідно до Загального регламенту захисту даних, який набув чинності 25 травня 2018 року та містить положення та вимоги до обробки персональної інформації в межах Європейського Союзу. Крім того, в Україні необхідно запровадити нову модель обороту персональних даних, яка ґрунтуватиметься на сучасних реаліях накопичення, обробки, аналізу та поширення інформації, змінивши норми нормативно-правових актів у зазначеній сфері відповідно до встановлених принципів, що відповідатимуть «Пакету про захист персональних даних», які передбачають створення умов для забезпечення захисту персональних даних узгодженої з міжнародно-правовими стандартами [17].

Конвенція Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додатковий протокол до неї, які Україна ратифікувала у 2010 році містить положення, які визначають дотримання прав і основоположних свобод кожної особи, незалежно від її громадянства чи місця проживання, у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо неї. Відповідно до ст. 5 цієї Конвенції, персональні дані, які підлягають автоматизованій обробці, повинні зберігатися у формі, який дозволяє ідентифікувати суб'єктів даних не довше, ніж це потрібно для цілей, для яких вони потрібні [9].

К. Ісмайлов зауважив, що наразі необхідно внести зміни до українського законодавства відповідно до принципів, викладених у документах «Пакету із захисту даних», які передбачають створення умов для забезпечення гармонізованої міжнародно-правової бази захисту персональних даних та містить такі документи:

– Регламент (ЄС) 2016/679 від 27.04.2016 «Про захист осіб щодо обробки персональних даних і про вільний рух таких даних, а також про скасування Директиви 95/46 / ЄС (Загальний регламент захисту даних)»;

– Директиву (ЄС) 2016/680 Європейського Парламенту та Ради від 27.04.2016 «Про захист осіб щодо обробки персональних даних компетентними органами для запобігання, розслідування, виявлення або переслідування злочинців, виконання кримінальних покарань, а також вільний рух таких даних і скасування Рамкового рішення Ради 2008/977/ІНА»;

– Директиву (ЄС) 2016/681 Європейського Парламенту та Ради від 27.04.2016 про використання даних записів пасажирів для запобігання, виявлення, розслідування та судового переслідування терористичних і тяжких злочинів [17].

Що стосується основних принципів обробки персональних даних, які викладені в документах «Пакету захисту даних», то до них відносяться:

- законність, чесність і прозорість;
- обмеження мети. Дані повинні збиратися для певної, конкретної та законної мети та не підлягати подальшій обробці, яка є несумісною з цією метою;
- мінімізація даних для досягнення мети, для якої вони обробляються;
- точність;
- обмеження щодо зберігання, не довше, ніж це необхідно для мети, для якої вони обробляються;
- цілісність і конфіденційність для забезпечення належного захисту, включаючи захист від несанкціонованої або незаконної обробки, випадкової втрати, знищення або пошкодження, із застосуванням відповідних технічних або організаційних заходів [17].

Також відповідно до ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція): «Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції».

Європейський суд з прав людини у своєму рішенні у справі «Леандер проти Швеції» зазначив, що зберігання державними органами інформації про особу є втручанням у її право на повагу до – приватного життя, а відтак повинне відповідати вимогам, викладеним у ч. 2 ст. 8 Конвенції. В подальшому Європейський суд вказав, що держава повинна також вживати розумних заходів із метою дотримання права особи на повагу до її приватного життя (а відтак і права на захист персональних даних) з боку приватних суб'єктів особу [1, с. 7].

Слід зазначити, що за законодавством більшості країн ЄС, персональні дані класифікуються за наступними критеріями чутливості:

а) дані загального характеру (П.І.Б., дата і місце народження, громадянство, стать, місце роботи, робочий телефон/факс/e-mail, місце проживання тощо);

б) чутливі (*англ. – vulnerable personally identifiable information*), тобто дані, які за природою можуть порушити основні свободи і таємницю приватного життя (до таких належать відомості про стан здоров'я, етнічну належність, релігійні погляди, політичні переконання, власність, заробітну плату та інші джерела доходу, ідентифікаційні коди, біометричні записи, реквізити документів та платіжних карток, номерні знаки транспортних засобів, дактилоскопічні відбитки, зразки почерку, записи голосу, фото- та відеоматеріали, кредитна історія, інформація про судимість і ін.). Для цих персональних даних передбачено високий рівень захисту. Саме вони вважаються конфіденційними. Їх збирання, зберігання, використання та поширення без згоди суб'єкта забороняється законом й має наслідком юридичну відповідальність [2, с. 68].

Питання захисту персональних даних військовослужбовців України полягає у державному регулюванні захисту персональних даних, а отже в порядку організації та проведення поліграфологічних досліджень у військових формувань України, до яких належать: Міністерство оборони України та Збройні Сили України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Управління державної охорони України, Служба безпеки України та Служба зовнішньої розвідки України.

Отже, з метою імплементації Конвенції Верховною Радою України 01 червня 2010 року прийнято закон України «Про захист персональних даних» [15] (далі – Закон), який закріплює основні принципи обробки персональних даних, права суб'єктів персональних даних,

основні підстави обробки персональних даних, принципи обмеження дії Закону, повноваження наглядового органу та ін. На виконання Закону наглядовим органом у сфері захисту персональних даних, яким є станом на сьогодні Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, наказом від 8 січня 2014 року № 1/02-14 [14] було затверджено наступні підзаконні акти у сфері захисту персональних даних:

1. Типовий порядок обробки персональних даних, який містить ключові зобов'язання володільців щодо організації процесу обробки персональних даних;

2. Порядок здійснення Уповноваженим ВРУ контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, який регламентує порядок проведення перевірки володільців Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;

3. Порядок повідомлення Уповноваженого ВРУ з прав людини про обробку персональних даних», який становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, а також оприлюднення вказаної інформації. Вагоме значення мають також низка інших законів, як наприклад, Закон України «Про доступ до публічної інформації» та Закон України «Про інформацію» [1, с. 8].

На сьогодні окремі військові відомства України мають керівні документи, що регулюють організацію та проведення поліграфологічних опитувань (досліджень), так:

1. Міністерство оборони України та Збройні Сили України використовують Інструкцією у організації та проведення психофізіологічного дослідження персоналу із застосуванням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України (далі – Інструкція МО/ЗСУ) [4];

2. Національна гвардія України керується Інструкцією про порядок організації та проведення опитування особового складу Національної гвардії України з використанням поліграфа (далі – Інструкція НГУ) [8];

3. Державна прикордонна служба України застосовує Інструкцію з організації та проведення опитування із застосуванням поліграфа в Державній прикордонній службі України (далі – Інструкція ДПСУ) [3];

4. Управління державної охорони України керується Порядком проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа в Управлінні державної охорони України (далі Порядок УДОУ) [7];

5. Служба безпеки України та Служба зовнішньої розвідки України окремий керівний документ, що визначає порядок організації та проведення опитування із застосуванням поліграфа не мають. Проте за «Інструкцією про порядок проведення службових розслідувань та службових перевірок стосовно військовослужбовців Служби безпеки України» опитування особи, за її згодою, може проводитись з використанням поліграфа відповідно до законодавства [7]. В свою чергу згідно з «Положенням про проходження військової служби військовослужбовцями Служби зовнішньої розвідки України», на військову службу за контрактом до Служби зовнішньої розвідки України приймаються та призначаються на посади громадяни України, які пройшли також психофізіологічне дослідження із застосуванням технічних засобів фіксації реакцій людини [12].

За Законом власником персональних даних є фізична або юридична особа, яка визначає мету обробки персональних даних, встановлює склад цих даних та процедури їх обробки, якщо інше не визначено законом.

Під дану категорію підпадає ініціатор поліграфологічної перевірки.

Відповідно до Закону розпорядником персональних даних є фізична чи юридична особа, якій володільцем персональних даних або законом надано право обробляти ці дані від імені володільця. До цієї категорії можна віднести спеціалістів поліграфа та підрозділи в яких вони проходять службу.

У відомствах, де визначено порядок організації та проведення опитувань (досліджень) із застосуванням поліграфа, до матеріалів даного заходу відносять: завдання на проведення опитування із застосуванням поліграфа або письмове клопотання особи щодо спростування за допомогою поліграфа наявних сумнівів у правдивості наданої нею інформації, заява про надання добровільної згоди на проведення даного психофізіологічного дослідження, письмову довідку за отриманими результатами. Тобто, у даних матеріалах вже можуть міститись персональні дані суб'єктів опитування (дослідження) із застосуванням поліграфа [3; 4; 8; 14]. В Службі зовнішньої розвідки України такими матеріалами є письмові висновки з питань службового розслідування, які долучаються до матеріалів службового розслідування [6].

По закінченню опитування (дослідження) спеціалісти поліграфа готують довідку про результати опитування (дослідження) із застосуванням поліграфа. У довідці зазначається: дата, час початку та закінчення процедури, персональні дані суб'єкта дослідження та поліграфолога; підстава для проведення дослідження (зазначається назва документа, на підставі якого проводиться дослідження із застосуванням поліграфа, посада особи, яка його затвердила, дата затвердження); мета проведення дослідження; питання, що перевірялися, запитання, які ставилися суб'єкту дослідження, відповідно до завдання; опис отриманих результатів та реакції суб'єкта дослідження; висновки; особливості поведінки суб'єкта дослідження під час проведення процедури (за наявності таких особливостей); перелік документів, що додаються до довідки (за наявності). Тобто, в довідці зазначається як дані загального характеру так і чутливі дані (наприклад про стан здоров'я). Відповідно до алгоритму проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, який розпочинається із передтестової бесіди, та запитань поліграфолога щодо загальних біографічних даних та надання медичної інформації про стан здоров'я [16, с. 18–19], що також може містити чутливі дані, є обов'язковими.

Так, відповідно до інструкцій МО/ЗСУ, НГУ та ДПСУ інформація, що викладена у довідках і матеріалах дослідження не має перевищувати грифа обмеження доступу «Для службового користування». А матеріали дослідження зберігаються у визначених структурних підрозділах протягом трьох років, після чого знищуються в установленому законодавством України порядку. Відпрацьовані довідки, за результатами поліграфологічного дослідження, реєструються у «Журналі обліку проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа», який ведеться у структурних підрозділах [3; 4; 8]. Дана вимога інструкцій дотична до визначення Закону щодо бази персональних даних, котра є іменованою сукупністю упорядкованих персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек (будь-яких структурованих персональних даних, доступних за визначеними критеріями, незалежно від того, чи такі дані централізовані, децентралізовані або розділені за функціональними чи географічними принципами) персональних даних. Зауважимо, що

довідки складаються в письмовій формі а зберігаються у картотеках.

Інструкції МО/ЗСУ, НГУ та ДПСУ не визначають порядок ведення електронних баз даних результатів поліграфологічних досліджень, відсутність прямої вказівки на ведення електронних баз даних результатів поліграфологічних досліджень унеможливило законну обробку отриманих результатів у електронному вигляді. Однак, дану прогалину було враховано в Порядку УДОУ [13]. Відповідно до Порядку, матеріали дослідження, що утворилися в результаті дослідження в електронному вигляді, зберігаються на електронних носіях інформації. В залежності від виду інформації з обмеженим доступом електронні носії інформації реєструються у Журналі обліку електронних носіїв інформації, на які планується записувати службову інформацію за встановленою формою [13].

Проте, маємо зазначити, що в Порядку УДОУ у відповідності до розділу IV «Напрями проведення дослідження», п.п. 3 п. 1 зазначено: особи, які претендують на військову службу (роботу) в Управлінні проходять дослідження для отримання умовної та орієнтувальної інформації в тому числі у минулому, щодо конфіденційного співробітництва з розвідувальними, правоохоронними та іншими державними органами України [13].

Виявлення за допомогою опитування із застосуванням поліграфа осіб, що співпрацюють на конфіденційній основі з розвідувальними, правоохоронними та іншими державними органами України, на нашу думку, є, як мінімум, міжвідомчим порушення етичних правил щодо роботи з конфідентами, а в деяких випадках можна розцінювати як втручання та перешкоджання оперативно-розшуковій та/або контррозвідувальній чи розвідувальній діяльності.

Висновки. В ході нашого дослідження нами було проаналізовано відповідність відомчих керівних документів військових формувань України, що регламентують проведення поліграфологічних опитувань (досліджень) до міжнародного та державного законодавства з питань захисту персональних даних.

Так, в переважній більшості керівних документів відсутня норма, що регламентує порядок ведення та обробки персональних даних в електронному вигляді. Тобто, в умовах цифровізації відомств ведення електронних баз поліграфологічних опитувань (досліджень) розпорядники та власники даної інформації можуть порушувати права на захист персональних даних суб'єктів поліграфологічних досліджень. В свою чергу відсутність регулюючих норм унеможливило використання електронних бази даних поліграфологічних опитувань (досліджень) у законний спосіб розпорядниками та власниками такої інформації.

Питання захисту персональних даних осіб, що є суб'єктами опитування із застосуванням поліграфа в Управлінні державної охорони України, які конфіденційно співпрацюють з розвідувальними, правоохоронними та іншими державними органами України, взагалі порушуються розділом IV п.п. 3 п. 1 Порядку УДОУ. Дана норма має бути, на нашу думку, скасовано.

З метою забезпечення прав і свобод персоналу Служби безпеки України та Служби зовнішньої розвідки України, рекомендуємо відповідальним особам розробити та впровадити в службову діяльність інструкції з організації та проведення опитувань із застосуванням поліграфа у зазначених військових формуваннях з врахуванням захисту персональних даних військовослужбовців та можливістю здійснення обробки отриманих даних в електронному вигляді.

Список використаних джерел

1. Бем М.В., Городиський І.М. Стандарти захисту персональних даних в соціальній сфері. Львів: б.в., 2018. 110 с.
2. Гуржій Т.О., Петрицький А.Л. Правовий захист персональних даних : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 216 с.
3. Інструкція з організації та проведення опитування із застосуванням поліграфа в Державній прикордонній службі України: затв. наказом МВС України 19.04.2022 р. № 221. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.04.2022 р. за № 440/37776. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0440-22#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
4. Інструкція з організації та проведення психофізіологічного дослідження персоналу із застосуванням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України : затв. наказом М-ва оборони України від 14.04.2015 р. № 164 (у редакції наказу Міністерства оборони України від 22.07.2019 р. № 394). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0477-15#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
5. Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України: затв. наказом МВС України від 13.11.2017 р. № 920. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
6. Інструкція про порядок проведення службового розслідування у Службі зовнішньої розвідки України : затв. наказом СЗР України від 26.02.2013 р. № 326/22858. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-13#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
7. Інструкція про порядок проведення службових розслідувань та службових перевірок стосовно військовослужбовців Служби безпеки України: затв. наказом СБ України від 04.02.2016 р. № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-16#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
8. Інструкція про порядок організації та проведення опитування особового складу Національної гвардії України з використанням поліграфа: затв. наказом 01.09.2017 р. № 749. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-17#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
9. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28 січня 1981 року : ратифіковано Законом України від 06.07.2010 р. № 2438-VI (438-17). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text (дата звернення: 12.09.2023).
10. Мотлях О.І. Поліграфологія : підручник. Київ : Освіта України, 2022. 550 с.
11. Поліграфологія: основні терміни та поняття : словник / за ред. Л.Д. Удалової та ін. Київ: Альянт, 2022. 46 с.
12. Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби зовнішньої розвідки України: затв. Указом Президента України від 30.12.2021 р. № 690/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690/2021#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
13. Порядок проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа в Управлінні державної охорони України: затв. наказом Упр. держ. охорони України від 09.02.2021 р. № 95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0335-21#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
14. Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних : наказ Уповноваженого верховної ради України з прав людини від 08.01.2014 р. № 1/02-14 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#Text (дата звернення: 12.09.2023).
15. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 12.09.2023).
16. Шаповалов В.О., Алексєєва-Процюк Д.О. Особливості проведення передтестової бесіди в дослідженнях із застосуванням поліграфа: метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 76 с.
17. Ismailov K. To the issue of personal information circulation in the national police databases. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*, 38 (2). Canada, 2020. P. 41–45.

References

1. Bem, M.V., & Horodyskyi, I.M. (2018). *Standarty zakhystu personalnykh danykh v sotsialnii sferi [Personal data protection standards in the social sphere]*. Lviv: b.v [in Ukrainian].
2. Hurzhii, T.O., & Petrytskyi, A.L. (2019). *Pravovyi zakhyst personalnykh danykh [Legal protection of personal data]: monohrafiia*. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. [in Ukrainian].
3. Instrukttsiia z orhanizatsii ta provedennia opytuvannia iz zastosuvanniam polihrafa v Derzhavni prykordonnii sluzhbi Ukrainy [Instructions for organizing and conducting a survey using a polygraph in the State Border Service of Ukraine]. Zatv. Nakazom MVS Ukrainy 19.04.2022 r. № 221. Zareiestrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 21.04.2022 r. za № 440/37776. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0440-22#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].
4. Instrukttsiia z orhanizatsii ta provedennia psykhoфизиологичного doslidzhennia personalu iz zastosuvanniam polihrafa u Ministerstvi oborony Ukrainy ta Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Instructions for organizing and conducting a psychophysiological examination of personnel using a polygraph in the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine]: zatv. Nakazom M-va oborony Ukrainy vid 14.04.2015 r. № 164 (u redakttsii nakazu Ministerstva oborony Ukrainy vid 22.07.2019 r. № 394). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0477-15#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].
5. Instrukttsiia pro poriadok vykorystannia polihrafiv u Natsionalnii politsii Ukrainy [Instructions on the procedure for using polygraphs in the National Police of Ukraine]: zatv. Nakazom MVS Ukrainy vid 13.11.2017 r. № 920. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].
6. Instrukttsiia pro poriadok provedennia sluzhbovoho rozsliduvannia u Sluzhbi zovnishnoi rozvidky Ukrainy [Instructions on the procedure for conducting an official investigation in the Foreign Intelligence Service of Ukraine]: zatv. Nakazom SZR Ukrainy vid 26.02.2013 r. № 326/22858. veb-sait. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-13#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].
7. Instrukttsiia pro poriadok provedennia sluzhbovykh rozsliduvan ta sluzhbovykh perevirok stosovno viiskovosluzhbovtziv Sluzhby bezpeky Ukrainy [Instructions on the procedure for conducting official investigations and official inspections

of servicemen of the Security Service of Ukraine]: *z*atv. Nakazom SB Ukrainy vid 04.02.2016 r. № 45. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-16#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].

8. Instruksiiia pro poriadok orhanizatsii ta provedennia opytuvannia osobovoho skladu Natsionalnoi hvardii Ukrainy z vykorystanniam polihrafa [Instructions on the procedure for organizing and conducting a survey of the personnel of the National Guard of Ukraine using a polygraph]: *Z*atv. Nakazom 01.09.2017 r. № 749. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-17#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].

9. Konventsiiia pro zakhyst osib u zviazku z avtomatyzovanoi obrobkoiu personalnykh danykh vid 28 sichnia 1981 roku [Convention on the Protection of Individuals in Connection with Automated Processing of Personal Data of January 28, 1981]: ratyfikovano Zakonom Ukrainy vid 06.07.2010 r. № 2438-VI (438-17). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].

10. Motliakh, O.I. (2022). *Polihrafolohiia [Polygraphology]*: pidruchnyk. Kyiv : Osvita Ukrainy [in Ukrainian].

11. Polihrafolohiia: osnovni termyny ta poniattia (2022). [Polygraphology: basic terms and concepts]: slovnyk. (Udalova, L.D., et al. Eds.). Kyiv: Aliant [in Ukrainian].

12. Polozhennia pro prokhodzhennia viiskovoi sluzhby viiskovosluzhbovtsiamy Sluzhby zovnishnoi rozvidky Ukrainy [Regulations on military service by servicemen of the Foreign Intelligence Service of Ukraine]: *z*atv. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 30.12.2021 r. № 690/2021. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690/2021#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].

13. Poriadok provedennia psykhoфизиологичного doslidzhennia iz zastosuvanniam polihrafa v Upravlinni derzhavnoi okhorony Ukrainy [The procedure for conducting a psychophysiological examination with the use of a polygraph in the Department of State Security of Ukraine]: *z*atv. Nakazom Upr. derzh. okhorony Ukrainy vid 09.02.2021 r. № 95. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0335-21#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia dokumentiv u sferi zakhystu personalnykh danykh [On the approval of documents in the field of personal data protection]: Nakaz Upovnovazhenoho verkhovnoi rady Ukrainy z prav liudyny vid 08.01.2014 r. № 1/02-14 Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#Text (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].

15. Pro zakhyst personalnykh danykh [About the protection of personal data]: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 r. № 2297-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (data zvernennia: 12.09.2023) [in Ukrainian].

16. Shapovalov, V.O., & Aliksieieva-Protsiuk, D.O. (2019). *Osoblyvosti provedennia peredtestovoi besidy v doslidzhenniakh iz zastosuvanniam polihrafa [Peculiarities of conducting a pre-test interview in studies with the use of a polygraph]*: metod. rek. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

17. Ismailov, K. (2020). To the issue of personal information circulation in the national police databases. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*, 38 (2). Canada. P. 41–45 [in English].

Zdebskyi Dmytro,

The 2d year Postgraduate extramural student at the doctorate and postgraduate studies

(Odessa State University of Internal Affairs, Odessa)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5279-1024>

LEGAL REGULATION OF THE PROTECTION OF PERSONAL DATA OF MILITARY OFFICERS AS SUBJECTS OF POLYGRAPH INTERVIEWS

Since the declaration of martial law in Ukraine, the number of polygraph tests in military formations has increased compared to the period until February 24, 2022. The use of the polygraph in military formations of Ukraine during martial law proved to be an effective means of obtaining information that complements official checks and investigations in military units.

In accordance with today's realities, the protection of personal data of servicemen in wartime is a priority task of the state. In our study, the issue of protection of personal data of subjects who have the special status of military personnel of Ukraine, to whom the research procedure with the use of a polygraph is applied, was discussed. The main factors of compliance with the legality of handling information processed based on the results of a polygraph survey in the military formations of Ukraine are highlighted. An analysis of the existing governing documents regulating the organization and procedure of conducting polygraph examinations in military formations was carried out. Gaps in the legislation regarding the electronic processing of personal data of military personnel – subjects of polygraph examinations have been identified. It was determined that in the departmental order of the State Security Office of Ukraine, which regulates the use of the polygraph, a norm was found that could violate the protection of the rights of military personnel who are confidants of operational-investigative, intelligence and counter-intelligence agencies of Ukraine and be an illegal way of interfering in the activities of relevant law enforcement agencies and special services. We have provided recommendations on improving the existing base of governing documents in matters of protection of personal data of military personnel – subjects of polygraph examination. Namely, it is proposed to make changes to the existing departmental legal acts regarding the regulation of electronic processing of information obtained as a result of polygraph tests. In order to ensure the protection of the rights of servicemen of the Foreign Intelligence Service of Ukraine and the Security Service of Ukraine, we recommend developing and implementing guidelines that determine the organization and conduct of polygraph examinations in these military formations.

Key words: polygraph, personal information, survey using a polygraph, protection of personal data, rights of military personnel, protection of confidential rights.